

VLAAMSE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE

DE RAAD

ZITTING 2022-2023

25 JANUARI 2023

STUDIEBEZOEK

Meertalig onderwijs in het Groothertogdom Luxemburg

SAMENVATTEND VERSLAG

**uitgebracht namens de Commissie voor Onderwijs en Scholenbouw
door de heer Gilles VERSTRAETEN**

Hebben aan de werkzaamheden deelgenomen:

Vaste leden: de heer Gilles Verstraeten, voorzitter, de heer Fouad Ahidar, de heer Arnaud Verstraete, mevrouw Khadija Zamouri

Toegevoegde leden: mevrouw Bianca Debaets, de heer Dominiek Lootens-Stael

Verontschuldigd: mevrouw Soetkin Hoessen, de heer Pepijn Kennis

Dames en heren,

Op woensdag 25 januari 2023 bracht de Commissie voor Onderwijs en Scholenbouw een studiebezoek aan het Groothertogdom Luxemburg. Dit studiebezoek kaderde in het nader kennismaken met het meertalig onderwijs in Luxemburg.

De heer Gilles Verstraeten wordt aangeduid als verslaggever.

De delegatieleden worden bij aankomst ontvangen door de heer Fernand Etgen, voorzitter van de Kamer van Afgevaardigden.

Na de ondertekening van het Gouden Boek brengen de delegatieleden, samen met de voorzitter en enkele leden van de Commissie voor nationaal onderwijs, kinderen, jeugd, hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek, een bezoek aan de lagere school 'Limpertsberg'. Na de lunch wordt een bezoek gebracht aan de internationale school 'Gaston Thorn'.

Het studiebezoek eindigt met een gedachtewisseling met leden van de Commissie voor nationaal onderwijs, kinderen, jeugd, hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek en medewerkers van de minister voor nationaal onderwijs, kinderen en jeugd, de heer Claude Meisch.

1. Bezoek aan de lagere school 'Limpertsberg'

De stad Luxemburg telt 19 gemeentelijke basisscholen op haar grondgebied, die door 5.353 leerlingen worden bezocht.

In de lagere school 'Limpertsberg' zijn 379 leerlingen ingeschreven in 27 klassen.

De leerlingen zijn tussen drie en twaalf jaar oud en hebben een brede internationale familieachtergrond.

In Luxemburg geldt de leerplicht voor kinderen vanaf vier jaar. Vanaf deze leeftijd krijgen kinderen al taallessen om goed Duits te leren spreken. Na de invoering van een meertalig onderwijsprogramma in kinderdagverblijven in 2017 wordt een inleiding tot het Frans toegevoegd aan de taken van de eerste cyclus (drie tot vijf jaar). Het contact met het Luxemburgs en het Frans verloopt op een speelse manier, bv. door liedjes, rijmpjes, spelletjes, aangepast aan de leeftijd en het ritme van de peuter.

In de volgende cyclus (zes tot twaalf jaar) wordt in het Duits onderwezen, dat tegelijkertijd in alle scholen de *lingua franca* is. Het leren van Frans begint in deze cyclus waarbij de aandacht wordt gevestigd op het spreken. Frans leren schrijven volgt in de derde cyclus aangezien in deze cyclus de hoofdtal Frans is. Het Luxemburgs wordt gebruikt als integratietaal.

Tijdens het bezoek brengen de leden van de Commissie voor Onderwijs en Scholenbouw een bezoek aan 3 klassen.

Het bezoek start in een klas van het eerste leerjaar waarbij de klastaal Duits is. Aangezien de kinderen in de kinderopvang Duits hebben geleerd verloopt het leren schrijven in het Duits vlot. Frans en Luxemburgs worden op een speelse manier gebruikt tijdens de muziekles.

Vervolgens wordt een bezoek gebracht aan het derde leerjaar waar de schooltaal Frans is.

Tenslotte wordt er in de lagere school veel aandacht besteed aan kinderen die nog maar net in Luxemburg wonen. De meeste van deze kinderen spreken geen Duits, Frans of Luxemburgs. Deze kinderen volgens les met hun leeftijdsgenoten, maar krijgen tijdens de taalvakken apart les om de taal die in hun klas wordt gesproken aan te leren. Er wordt in deze onthaalklassen heel intensief lesgegeven. De kinderen zitten in kleine groepen en krijgen zoveel mogelijk een individuele begeleiding. De bedoeling is dat de kinderen zo snel mogelijk de taal beheersen en gewoon met hun klasgenoten mee les kunnen volgen. Deze manier van werken vergt constante opvolging en evaluatie door de leerkrachten. Het is ook dit team dat beslist wanneer een leerling terug voltijds les kan volgen bij zijn of haar klasgenootjes.

De commissieleden vragen of het gebruik van de thuistaal of een andere gemeenschappelijke taal is toegestaan.

Er wordt zoveel mogelijk gestreefd om kinderen met elkaar te laten communiceren in een van de drie talen, het Frans, Duits of Luxemburgs. Wanneer kinderen iets niet begrijpen, wordt soms overgeschakeld naar het Engels, maar dat is uitzonderlijk. Net zoals het gebruik van andere thuistalen. De kinderen die schoollopen in 'Limpertsberg' kunnen allemaal makkelijk met mekaar communiceren omdat ze vlot meertalig zijn naarmate hun schoolcarrière vordert. Kinderen vinden steeds wel een taal die ze gemeenschappelijk hebben.

De commissieleden vinden het indrukwekkend dat er op school drie talen worden aangeleerd. In het Brussels Nederlandstalig onderwijs is de hoofdtaal het Nederlands. Daarnaast leren de leerlingen het Frans als tweede taal.

Naar aanleiding van het bezoek aan de onthaalklas wordt dit concept nader toegelicht. Elk kind dat geen Duits, Frans of Luxemburgs spreekt, kan naar de onthaalklas gaan. De duur hiervan hangt af van de voortgang die de leerling maakt. De onthaalklas is geen verplichting, maar wordt aangeboden door de school. Het gebeurt zelden dat ouders niet ingaan op het aanbod.

In de onthaalklas worden de drie talen niet tegelijkertijd aangeleerd. De leerling start met de taal die in zijn klas de hoofdtaal is. Nadien kan de leerling de tweede en derde taal aanleren.

Tijdens de schoolloopbaan wordt minder de nadruk gelegd op het Luxemburgs omdat deze taal makkelijk wordt aangeleerd, zeker als de leerling voldoende kennis van het Duits en Frans heeft. Het Luxemburgs is in het dagelijkse leven eerder een spreektaal dan een geschreven taal.

Ten slotte, is het de commissieleden opgevallen dat, in vergelijking met Brussel, er niet zoveel kinderen in een klas zitten. In Luxemburg wordt geprobeerd om een leerkracht per vijftien of zestien leerlingen te voorzien.

Tijdens de middag kunnen de commissieleden van gedachten wisselen met de heer Claude Meisch, minister voor nationaal onderwijs, kinderen en jeugd.

2. Bezoek aan de internationale school 'Gaston Thorn'

In de namiddag wordt er een bezoek gebracht aan de middelbare school, Gaston Thorn. In deze school krijgen de commissieleden een rondleiding, opgesplitst in verschillende groepen.

De ‘École internationale Gaston Thorn’ is een openbare Europese school gelegen in het centrum van Luxemburg en geopend in 2022. Er zijn meer dan dertig verschillende nationaliteiten onder de studenten. Ze spreken meestal meer dan twee talen.

De filosofie van de ‘École internationale Gaston Thorn’ is gebaseerd op drie pijlers: democratie, muziek en de digitale wereld. De focus op deze drie complementaire pijlers draagt bij aan een bevredigende ontwikkeling van jongeren, waardoor ze hun vermogen om te handelen erkennen en hen voorbereiden op een leven lang leren. Binnen deze context staat de student centraal.

Opgroeien in democratische omstandigheden en het ervaren van respectvolle interactie als vanzelfsprekend is misschien wel de belangrijkste basis voor de ontwikkeling van democratische attitudes en schokbestendige gedragsgewoonten.

Daarnaast bevordert muziek het gemeenschapsleven, de ontwikkeling van een schoolidentiteit, integratie en het plezier van samen creëren. Erkend als een intellectuele en cognitieve activiteit, helpt het studenten om het vermogen te ontwikkelen om patronen te herkennen en over te brengen in hun eigen actie.

De introductie van digitale vaardigheden leidt ertoe dat studenten zichzelf beschouwen als geïnformeerde, verantwoordelijke en bewuste actoren, zowel in de samenleving als in de digitale wereld. Kinderen en jongeren worden digitaal wendbaar door de volgende vaardigheden te combineren: communicatie, kritisch denken, samenwerken, creativiteit en coderen.

Het secundair onderwijs beslaat zeven jaar onderwijs en is verdeeld in drie cycli: de observatiecyclus (S1-S3), de pre-oriëntatiecyclus (S4-S5) en de oriëntatiecyclus (S6- S7) die leidt tot het baccalaureaat.

De eerste drie jaar volgen studenten een gemeenschappelijk curriculum. De meeste vakken worden in de moedertaal gegeven (Taal 1). Vanaf S1 gaan alle leerlingen een tweede vreemde taal (L3) studeren. In S3 worden geesteswetenschappen en het vak ‘Leven en samenleving’ onderwezen in de eerste vreemde taal (L2).

Studenten krijgen ook nog steeds lessen Luxemburgs. Voor studenten die geen lager onderwijs in Luxemburg hebben gevolgd, is dit moeilijker en ze hebben vaak extra taalondersteuning nodig.

In de pre-oriëntatiecyclus is de cursus ‘Integrated Science’ onderverdeeld in drie vakken: Natuurkunde, Scheikunde en Biologie. Studenten hebben de keuze tussen een reguliere wiskundecursus of een geavanceerde cursus. Andere opties zijn Economie in Taal 2, een derde Vreemde Taal (Taal 4), Kunsteducatie, Muziekonderwijs, Latijn en Luxemburgs.

Jaar 6 en jaar 7, de oriëntatiecyclus, vormen een eenheid, in de aanloop naar het Europees baccalaureaat. Hoewel er een kern van verplichte vakken is, hebben studenten ook de keuze uit een breed scala aan keuzevakken die twee uur per week, vier uur per week of op een gevorderd niveau kunnen zijn.

Ook in het secundair onderwijs zijn er opvang- en integratieklassen (Classes d'accueil et classes d'insertion) voor leerlingen van twaalf tot vijftien jaar die in het land zijn aangekomen, maar

het Frans niet beheersen. Zij krijgen intensief onderwijs in het Frans of Duits en inleidende cursussen in het Luxemburgs.

Binnen de school is er een uitgebreid begeleidings- en ondersteuningsteam dat zorgt voor het welzijn van de hele schoolgemeenschap door actief te luisteren naar studenten, ouders, leraren en alle andere leden van de school en dat hen ondersteuning te bieden in hun dagelijks leven.

Net zoals in andere scholen is er ook een competentiecentrum gelegen op het domein van de school. In Luxemburg wordt er gestreefd om kinderen, die aangepast onderwijs nodig hebben, zoveel mogelijk te integreren in het gewoon onderwijs. Om dit te realiseren, worden de nodige mensen tewerkgesteld in de competentiecentra. Dit kan bv. een kinesist, logopedist, doventolk enz... zijn. Zij werken allemaal voor de school en begeleiden de studenten intensief in de klas.

Ten slotte, wordt benadrukt dat de school veel aandacht besteedt aan buitenschoolse activiteiten, gaande van sport, muziek of extra taallessen. Wanneer een leerling moeilijkheden heeft met bv. Wiskunde kan de leerkracht de leerling verplichten om bijkomende lessen te volgen.

3. Gedachtewisseling in de Kamer van Afgevaardigden

Na een gedachtewisseling met de hoofden van de twee scholen lieten de Brusselse parlementsleden weten dat zij onder de indruk waren van de structuren die gemakkelijk aan nieuwe behoeften kunnen worden aangepast. Het taalonderwijs in Luxemburg kan als model dienen voor het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest, dat ook gekenmerkt wordt door een grote verscheidenheid aan talen en gemeenschappen.

Andere onderwerpen die tijdens de gedachtewisseling werden besproken, waren de ondersteuning van leerlingen met speciale behoeften en de rol van de competentiecentra.

Deze 'Centres of Competence in Special Psycho-pedagogy (CC)' zijn gericht op leerlingen met speciale behoeften en hun ouders die gebruik willen maken van gespecialiseerde diensten, naast de diensten die worden aangeboden door het basis- of secundair onderwijs.

Er zijn acht competentiecentra en een agentschap in Luxemburg. Ze zijn gespecialiseerd om tegemoet te komen aan de specifieke behoeften die leerlingen kunnen hebben. Zij opereren in duidelijk afgebakende gebieden:

- Centrum voor logopedie (CL) ;
- Centrum voor de ontwikkeling van gezichtsgerelateerde vaardigheden (CDV);
- Centrum voor sociaal-emotionele ontwikkeling (CDSE);
- Centrum voor de Ontwikkeling van het Leren (CDA);
- Centrum voor Motorische Ontwikkeling (CDM);
- Centrum voor Intellectuele Ontwikkeling (CDI);
- Centrum voor kinderen en jongeren met een Autisme Spectrum Stoornis (CTSA);
- Centrum voor Kinderen en Jongeren met Hoog Potentieel (CEJHP);
- Agentschap voor de overgang naar zelfstandig wonen (ATVA).

In de competentiecentra (CC) worden verschillende ondersteunende maatregelen aangeboden om tegemoet te komen aan de behoeften van de leerling.

De competentiecentra voeren gespecialiseerde diagnoses uit die het mogelijk maken de specifieke behoeften van de leerlingen nauwkeurig vast te stellen en maatregelen te treffen die aan deze behoeften zijn aangepast. Ze adviseren en ondersteunen ouders, onderwijsteams van scholen en hogescholen of andere erkende diensten in de omgang met leerlingen met speciale behoeften.

Daarnaast bieden deze centra revalidatie- en therapie sessies aan in functie van de behoeften van de leerlingen.

De gespecialiseerde *professionals* van de competentiecentra stellen voor elke leerling een individueel onderwijsplan op. Zo passen zij het studieplan of het reguliere programma aan de specifieke capaciteiten en behoeften van de student aan.

In aanvulling op de maatregelen die in de scholen en colleges zijn ingevoerd, komen de *professionals* van de competentiecentra in de klas in actie met leerlingen met speciale behoeften, in nauwe samenwerking met het personeel van de scholen en colleges.

Leerlingen met speciale behoeften kunnen een klas van een competentiecentrum bezoeken, hetzij voltijds, hetzij afgewisseld met onderwijs op een basisschool of een middelbare school. De lessen kunnen worden georganiseerd in een van de competentiecentra of in een school of middelbare school in de vorm van samenlevingsklassen.

Ten slotte, kunnen competentiecentra leerworkshops aanbieden om tegemoet te komen aan de specifieke behoeften van leerlingen. Leerateliers vormen een aanvulling op het reguliere schoolaanbod en worden georganiseerd in een van de competentiecentra of in een school of middelbare school of op een andere geschikte locatie.

de voorzitter,
de verslaggever,
Gilles VERSTRAETEN
